

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 14ης Μαΐου 2019*

«Προδικαστική παραπομπή – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Πολιτική ασύλου – Διεθνής προστασία – Οδηγία 2011/95/ΕΕ – Καθεστώς πρόσφυγα – Άρθρο 14, παράγραφοι 4 έως 6 – Άρνηση χορήγησης ή ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα σε περίπτωση απειλής για την ασφάλεια ή την κοινωνία του κράτους μέλους υποδοχής – Κύρος – Άρθρο 18 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ – Άρθρο 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ – Σύμβαση της Γενεύης»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-391/16, C-77/17 και C-78/17,

με αντικείμενο τρεις αιτήσεις προδικαστικής απόφασεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, οι οποίες υποβλήθηκαν, στην υπόθεση C-391/16, από το Nejvyšší správní soud (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Τσεχική Δημοκρατία) με απόφαση της 16ης Ιουνίου 2016 που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 14 Ιουλίου 2016, και, στις υποθέσεις C-77/17 και C-78/17, από το Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επιλύσεως ένδικων διαφορών σε υποθέσεις αλλοδαπών, Βέλγιο) με αποφάσεις της 8ης Φεβρουαρίου 2017 και της 10ης Φεβρουαρίου 2017, που περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 13 Φεβρουαρίου 2017, στις δίκες

M

κατά

Ministerstvo vnitra (C-391/16),

και

X (C-77/17),

X (C-78/17)

κατά

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, Αντιπρόεδρο, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, A. Prechal, T. von Danwitz (εισηγητή) και C. Toader, προέδρους τμήματος, E. Levits, L. Bay Larsen, M. Safjan, D. Šváby, C. G. Fernlund και S. Rodin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

* Γλώσσες διαδικασίας: η τσεχική και η γαλλική.

γραμματέας: V. Giacobbo-Peyronnel, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 6ης Μαρτίου 2018,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο M, εκπροσωπούμενος από τον J. Mašek, advokát,
- ο X (C-77/17), εκπροσωπούμενος από τους P. Vanwelde και S. Janssens, avocats,
- ο X (C-78/17), εκπροσωπούμενος από τον J. Hardy, avocat,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vláciil καθώς και από την A. Brabcová,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Pochet, M. Jacobs και C. Van Lul,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και R. Kanitz,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις E. Armoët και E. de Moustier καθώς και από τον D. Colas,
- η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Z. Fehér και G. Κοός καθώς και από τις Z. Biró-Tóth και M. Tátrai,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. A. M. de Ree και M. K. Bulterman,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Brandon, επικουρούμενο από τον D. Blundell, barrister,
- το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκπροσωπούμενο από τις K. Zejdová και O. Hrstková Šolcová καθώς και από τον D. Warin,
- το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενο από τις E. Moro, A. Westerhof Löfflerová και S. Boelaert καθώς και από τους M. Chavrier και J. Monteiro,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις M. Šimerdová και M. Κοντού-Durande,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Ιουνίου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία και το κύρος του άρθρου 14, παράγραφοι 4 έως 6, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης

προστασίας (ΕΕ 2011, L 337, σ. 9), η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 9 Ιανουαρίου 2012, υπό το πρίσμα του άρθρου 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, του άρθρου 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ και του άρθρου 18 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο τριών ενδίκων διαφορών μεταξύ, στην πρώτη περίπτωση (υπόθεση C-391/16), του Μ και του Ministerstvo vnitra (Υπουργού Εσωτερικών, Τσεχική Δημοκρατία), με αντικείμενο την απόφαση ανάκλησης του δικαιώματος ασύλου του ενδιαφερομένου, στη δεύτερη περίπτωση (υπόθεση C-77/17), του Χ και του Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Γενικού Επιτρόπου για τους πρόσφυγες και τους απάτριδες, στο εξής: Γενικός Επίτροπος), με αντικείμενο την απόφαση να μην αναγνωριστεί στον ενδιαφερόμενο το καθεστώς του πρόσφυγα και να μην του χορηγηθεί επικουρική προστασία, και, στην τρίτη περίπτωση (υπόθεση C-78/17), του Χ και του Γενικού Επιτρόπου, με αντικείμενο την απόφαση ανάκλησης του καθεστώτος πρόσφυγα του ενδιαφερομένου.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

- 3 Η Σύμβασις περί του καθεστώτος των προσφύγων, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545 (1954)], τέθηκε σε ισχύ στις 22 Απριλίου 1954 (στο εξής: Σύμβαση της Γενεύης). Συμπληρώθηκε με το Πρωτόκολλο περί του καθεστώτος των προσφύγων, το οποίο συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 31 Ιανουαρίου 1967 και τέθηκε σε ισχύ στις 4 Οκτωβρίου 1967 (στο εξής: Πρωτόκολλο).
- 4 Όλα τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη της Συμβάσεως της Γενεύης. Αντιθέτως, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της Συμβάσεως αυτής.
- 5 Στο προοίμιο της Συμβάσεως της Γενεύης σημειώνεται ότι καθήκον της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες (*Haut-Commissariat des Nations unies pour les réfugiés*, HCR) είναι να επιτηρεί την εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων που διασφαλίζουν την προστασία των προσφύγων και επισημαίνεται ότι τα κράτη δεσμεύονται να συνεργάζονται με την HCR κατά την άσκηση των καθηκόντων της και, ειδικότερα, να την διευκολύνουν κατά την εκπλήρωση της αποστολής της που συνίσταται στην επιτήρηση της εφαρμογής των διεθνών αυτών συμβάσεων.
- 6 Το άρθρο 1, Α, της ως άνω Συμβάσεως προβλέπει τα εξής:

«Εν τη εννοία της παρούσης συμβάσεως, ο όρος “πρόσφυξ” εφαρμόζεται επί:

[...]

(2) Παντός προσώπου όπερ συνεπεία [...] δικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την ιθαγένεια και δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύη της προστασίας της χώρας ταύτης, ή εάν μη έχον υπηκοότητα τινά και ευρισκόμενον συνεπεία τοιούτων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους αυτού διαμονής δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να επιστρέψη εις ταύτην.

Εν ή περιπτώσει πρόσωπόν τι είναι υπήκοος πλειόνων χωρών, ο όρος “ής έχει την υπηκοότητα” αναφέρεται εις μίαν εκάστην των χωρών ών το πρόσωπον τούτο είναι υπήκοος. Δεν θεωρείται στερούμενον της υπό της χώρας ής έχει την υπηκοότητα παρεχόμενης προστασίας, πρόσωπον όπερ άνευ αιτίας βασιζομένης επί δεδικοιολογημένου φόβου δεν έκαμε χρήσιν της υφ’ ετέρας των χωρών ών κέκτηται την υπηκοότητα παρεχόμενης προστασίας.»

7 Το άρθρο 1, Γ, της Συμβάσεως της Γενεύης ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα Σύμβασις παύει εφαρμοζόμενη επί προσώπων εμιπιπόντων εις τας διατάξεις της ως άνω παραγρ. Α εις τα κατωτέρω περιπτώσεις:

- 1) Εάν έκαμον εκ νέου οικειοθελώς χρήσιν τις προστασίας της χώρας ης έχουν την υπηκοότητα, ή
- 2) εάν μετά την απώλειαν της υπηκοότητος αυτών, οικειοθελώς επανέκτησαν ταύτην, ή
- 3) εάν απέκτησαν νέαν υπηκοότητα και απολαύουν της υπό της χώρας της νέας αυτών υπηκοότητος παρεχομένης προστασίας, ή
- 4) εάν επέστρεψαν οικειοθελώς προς εγκατάστασιν εις την χώραν ή είχαν εγκαταλείψει ή εκτός των συνόρων της οποίας παρέμενον φοβούμενοι διωγμόν, ή
- 5) εάν δεν δύνανται πλέον να εξακολουθούν αποποιούμενα την υπό της χώρας της υπηκοότητος αυτών παρεχομένην προστασίαν, δεδομένου ότι έχουν παύσει υφιστάμενοι αι προϋποθέσεις συνεπεία των οποίων ανεγνωρίστησαν.

[...]

6) Εάν προκειμένου περί προσώπων μη κεκτημένων υπηκοότητα τινά δύνανται ταύτα να επιστρέψουν εις την χώραν ένθα είχαν τη συνήθη αυτών διαμονήν, δεδομένου ότι αι προϋποθέσεις συνεπεία των οποίων ανεγνωρίστησαν ως Πρόσφυγες, έχουν παύσει υφιστάμεναι.

[...]»

8 Το άρθρο 1, Δ, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως αυτής ορίζει τα ακόλουθα:

«Η Σύμβασις αυτή δεν εφαρμόζεται επί προσώπων άτινα απολαύουν σήμεραν της προστασίας ή συνδρομής παρεχομένης ουχί υπό του Υπάτου Αρμοστού των Ηνωμένων Εθνών διά τους πρόσφυγας αλλά εκ μέρους ετέρου οργάνου ή Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.»

9 Το άρθρο 1, Ε, της εν λόγω Συμβάσεως προβλέπει τα εξής:

«Η Σύμβασις αύτη δεν εφαρμόζεται επί προσώπου όπερ αναγνωρίζεται υπό των αρμοδιών αρχών της χώρας ένθα έχει εγκατασταθή ως έχουν τα συναφή προς την κτήσιν της υπηκοότητος της χώρας ταύτης δικαιώματα και υποχρεώσεις.»

10 Το άρθρο 1, ΣΤ, της ίδιας Συμβάσεως έχει ως εξής:

«Αι διατάξεις της Συμβάσεως ταύτης δεν εφαρμόζονται επί προσώπων δια τα οποία υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύη τις ότι:

- α) έχουν διαπράξει εγκλήματα κατά της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα κατά της ανθρωπότητος εν τη εννοία των διεθνών συμφωνιών αίτινες συνήφθησαν επί σκοπώ αντιμετώπισεως των αδικημάτων τούτων,
- β) έχουν διαπράξει σοβαρόν αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου ευρισκόμενα εκτός της χώρας της εισδοχής πριν ή γίνουν ταύτα δεκτά ως πρόσφυγες υπό της χώρας ταύτης,
- γ) είναι ένοχα ενεργειών αντιθέτων προς τους σκοπούς και τας αρχάς των Ηνωμένων Εθνών.»

11 Κατά το άρθρο 3 της Συμβάσεως της Γενεύης:

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα εφαρμόζουν τας διατάξεις της Συμβάσεως ταύτης επί των προσφύγων άνευ διακρίσεως ως προς την φυλήν, την θρησκείαν και την χώραν της καταγωγής αυτών.»

12 Το άρθρο 4 της Συμβάσεως αυτής ορίζει τα εξής:

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα επιφυλάσσουν εις τους επί του εδάφους των ευρισκομένους πρόσφυγας μεταχείρισιν τουλάχιστον τόσον ευνοϊκήν όσον και εις τους ιδίους υπηκόους, όσον αφορά την ελευθέραν υπ' αυτών άσκησιν της λατρείας και θρησκευτικήν κατήχησιν των τέκνων αυτών.»

13 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, της εν λόγω Συμβάσεως προβλέπει τα εξής:

«Πας πρόσφυξ, επί του εδάφους των Συμβαλλομένων Κρατών, θα έχη ελευθέρως δικαίωμα προσφυγής ενώπιον των δικαστηρίων.»

14 Το άρθρο 22, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της Γενεύης έχει ως εξής:

«Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα επιφυλάσσουν εις τους πρόσφυγας οίαν και εις τους υπηκόους αυτών μεταχείρισιν, όσον αφορά την στοιχειώδη εκπαίδευσιν.»

15 Κατά το άρθρο 31 της Συμβάσεως αυτής:

«1. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι δεν θα επιβάλλουν ποινικάς κυρώσεις εις πρόσφυγας λόγω παρανόμου εισόδου ή διαμονής, εάν ούτοι, προερχόμενοι απ' ευθείας εκ χώρας ένθα η ζωή ή η ελευθερία ηπειλείτο, εν τη εννοία του άρθρου 1, εισέρχονται ή ευρίσκονται ήδη επί του εδάφους αυτών άνευ αδείας, υπό την επιφύλαξιν πάντως, ότι ούτοι αφ' ενός μεν θα παρουσιασθούν αμελλητί εις τας αρχάς αφ' ετέρου δε θα δώσουν επαρκείς εξηγήσεις περί της παρανόμου αυτών εισόδου ή διαμονής.

2. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα εφαρμόζουν επί των κινήσεων των προσφύγων τούτων μόνον τα απαραίτητα περιοριστικά μέτρα. Τα περιοριστικά μέτρα θα εφαρμόζονται μόνον μέχρις ότου ρυθμισθή το καθεστώς των επί του εδάφους της χώρας της εισδοχής ευρισκομένων προσφύγων ή αποκτήσουν ούτοι άδειαν εισόδου εις ετέραν χώραν. Προς λήψιν της τοιαύτης αδείας, αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα παράσχουν εις τους πρόσφυγας λογικάς προθεσμίας ως και απάσας τας αναγκαίας διευκολύνσεις.»

16 Το άρθρο 32 της εν λόγω Συμβάσεως προβλέπει τα εξής:

«1. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι δεν θα απελεύθουν πρόσφυγας νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτών, ειμή μόνον διά λόγος εθνικής ασφαλείας ή δημοσίας τάξεως.

2. Η απέλασις τοιούτου πρόσφυγος δεν θα πραγματοποιείται ειμή μόνον κατόπιν αποφάσεως λαμβανομένης συμφώνως προς την υπό της νομοθεσίας προβλεπομένην διαδικασίαν. Εφ' όσον επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφαλείας δεν αντιτίθενται εις τούτο, οι πρόσφυγες θα δικαιούνται να προσάγουν αποδείξεις περί της αθωότητος αυτών, να προσφεύγουν και να παρίστανται προς τούτο ενώπιον αρμοδίων αρχών ή ενός ή πλειόνων προσώπων ειδικώς εντεταλμένων υπό της αρμοδίας αρχής.

3. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα παράσχουν εις τους ανωτέρω πρόσφυγας λογικάς προθεσμίας προς επιδίωξιν αδείας κανονικής εισόδου εις ετέραν χώραν. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι δύνανται να εφαρμόζουν, κατά τας προθεσμίας ταύτας, μέτρα εσωτερικής τάξεως οία ήθελον κριθή αναγκαία.»

17 Το άρθρο 33 της ίδιας Συμβάσεως ορίζει τα εξής:

«1. Ουδεμία Συμβαλλόμενη Χώρα θα απελαύνει ή θα επαναπροωθή καθ' οιονδήποτε τρόπον πρόσφυγας εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή ελευθερία αυτών απειλούνται διά λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων.

2. Το εκ της παρούσης διατάξεως απορρέον ευεργέτημα δεν δύναται πάντως να επικαλήται πρόσφυξ όστις, διά σοβαράς αιτίας, θεωρείται επικίνδυνος εις την ασφάλειαν της χώρας ένθα ευρίσκεται ή όστις, έχων τελεσιδικώς καταδικασθή δι' ιδιαιτέρως σοβαρόν αδίκημα, αποτελεί κίνδυνον διά την Χώραν.»

18 Κατά το άρθρο 42, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της Γενεύης:

«Κατά την υπογραφήν, επικύρωσιν ή προσχώρησιν δύνανται παν συμβαλλόμενο κράτος να διατυπώση επιφυλάξεις επί των άρθρων της συμβάσεως πλην των άρθρων 1, 3, 4, 16 (1), 33 και 36 μέχρι 46 συμπεριλαμβανομένου.»

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2011/95

19 Η οδηγία 2011/95, η οποία εκδόθηκε βάσει του άρθρου 78, παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', ΣΛΕΕ κατάργησε την οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους και το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ 2004, L 304, σ. 12).

20 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3, 4, 10, 12, 16, 17, 21, 23 και 24 της οδηγίας 2011/95 έχουν ως εξής:

«(3) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά την έκτακτη σύνοδο στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, συμφώνησε να καταβληθεί προσπάθεια για τη θέσπιση κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, με βάση την πλήρη και συνολική εφαρμογή της [Συμβάσεως της Γενεύης], όπως συμπληρώθηκε με το [Πρωτόκολλο], επιβεβαιώνοντας έτσι την αρχή της μη επαναπροώθησης και διασφαλίζοντας ότι κανείς δεν αποστέλλεται πίσω σε μέρος όπου θα υφίστατο διώξεις.

(4) Η Σύμβαση της Γενεύης και το σχετικό Πρωτόκολλο αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς νομικού καθεστώτος για την προστασία των προσφύγων.

[...]

(10) Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων που διενεργήθηκαν, είναι σκόπιμο, στο παρόν στάδιο, να επιβεβαιωθούν οι αρχές στις οποίες βασίζεται η οδηγία [2004/83], καθώς και να επιδιωχθεί η επίτευξη υψηλότερου επιπέδου προσέγγισης των κανόνων για την αναγνώριση και το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας βάσει υψηλότερων απαιτήσεων.

[...]

(12) Κύριος στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η διασφάλιση, αφενός, ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν κοινά κριτήρια για τον προσδιορισμό των προσώπων που χρήζουν όντως διεθνούς προστασίας και, αφετέρου, ότι τα εν λόγω πρόσωπα έχουν πρόσβαση σε ελάχιστο επίπεδο παροχών σε όλα τα κράτη [μέλη].

[...]

(16) Η παρούσα οδηγία σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και συνάδει με τις αρχές που αναγνωρίζονται, ιδίως, στον [Χάρτη]. Ειδικότερα, η παρούσα οδηγία σκοπεί να διασφαλίσει τον πλήρη σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και του δικαιώματος ασύλου των αιτούντων άσυλο και των μελών της οικογένειάς τους που τους συνοδεύουν και να προωθήσει την εφαρμογή των άρθρων 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 και 35 του Χάρτη και θα πρέπει επομένως να εφαρμοστεί αναλόγως.

(17) Όσον αφορά τη μεταχείριση των προσώπων που εμπíπτουν στην παρούσα οδηγία, τα κράτη μέλη δεσμεύονται από υποχρεώσεις που υπέχουν από πράξεις διεθνούς δικαίου στις οποίες είναι μέρη, συμπεριλαμβανομένων συγκεκριμένα εκείνων που απαγορεύουν τις διακρίσεις.

[...]

(21) Η αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα είναι πράξη με αναγνωριστικό χαρακτήρα.

[...]

(23) Είναι σκόπιμη η θέσπιση απαιτήσεων για τον ορισμό και το περιεχόμενο του καθεστώτος πρόσφυγα, ούτως ώστε οι αρμόδιοι εθνικοί φορείς των κρατών μελών να καθοδηγούνται κατά την εφαρμογή της Συμβάσεως της Γενεύης.

(24) Είναι αναγκαίο να θεσπισθούν κοινά κριτήρια για την αναγνώριση των αιτούντων άσυλο ως προσφύγων κατά την έννοια του άρθρου 1 της Συμβάσεως της Γενεύης.»

21 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 2011/95:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση απαιτήσεων για την αναγνώριση υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας.»

22 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

α) “διεθνής προστασία”, το καθεστώς πρόσφυγα και το καθεστώς επικουρικής προστασίας, όπως ορίζονται στα στοιχεία ε) και ζ)·

β) “δικαιούχος διεθνούς προστασίας”, πρόσωπο στο οποίο έχει χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας, όπως ορίζονται στα στοιχεία ε) και ζ)·

[...]

δ) “πρόσφυγας”, ο υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος, συνεπεία βάσιμου φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, ευρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας ή ο ανιθαγενής ο οποίος, ευρισκόμενος εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του για τους ίδιους προαναφερθέντες λόγους, δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν και στον οποίο δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 12·

ε) “καθεστώς πρόσφυγα”, η εκ μέρους κράτους μέλους αναγνώριση υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς ως πρόσφυγα·

[...]».

- 23 Το κεφάλαιο II της οδηγίας 2011/95, το οποίο επιγράφεται «Αξιολόγηση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας», περιλαμβάνει τα άρθρα 4 έως 8 της οδηγίας. Στα άρθρα αυτά διατυπώνονται οι κανόνες που διέπουν την αξιολόγηση τέτοιων αιτήσεων από τα κράτη μέλη.
- 24 Το κεφάλαιο III της οδηγίας 2011/95, το οποίο τιτλοφορείται «Αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα», περιλαμβάνει τα άρθρα 9 έως 12 της οδηγίας. Πιο συγκεκριμένα, τα άρθρα 9 και 10 της οδηγίας αυτής ορίζουν αντιστοίχως υπό ποιες προϋποθέσεις μια πράξη θεωρείται ως πράξη δίωξης κατά την έννοια του άρθρου 1, Α, της Συμβάσεως της Γενεύης και ποια στοιχεία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τα κράτη μέλη όταν αξιολογούν τους λόγους δίωξης.
- 25 Το άρθρο 11 της οδηγίας 2011/95, το οποίο φέρει τον τίτλο «Παύση», ορίζει τα εξής:
- «1. Ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής παύει να είναι πρόσφυγας, εάν:
- α) εξασφαλίσει εκ νέου οικειοθελώς την προστασία της χώρας της ιθαγένειας· ή
 - β) ανακτήσει οικειοθελώς την ιθαγένεια που απώλεσε κατά το παρελθόν· ή
 - γ) αποκτήσει νέα ιθαγένεια και απολαύει της προστασίας της χώρας που του χορήγησε τη νέα ιθαγένεια· ή
 - δ) έχει εγκατασταθεί εκ νέου οικειοθελώς στη χώρα που είχε εγκαταλείψει ή εκτός της οποίας είχε παραμείνει εξαιτίας του φόβου ότι θα υποστεί δίωξη· ή
 - ε) δεν μπορεί πλέον να εξακολουθεί να αρνείται την προστασία που του παρέχει η χώρα της ιθαγένειας, διότι έχουν παύσει να υφίστανται οι συνθήκες που οδήγησαν στην αναγνώρισή του ως πρόσφυγα· ή
 - στ) στην περίπτωση ανιθαγενούς εάν αποκτήσει τη δυνατότητα να επιστρέψει στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του διότι έχουν παύσει να υφίστανται οι συνθήκες που οδήγησαν στην αναγνώρισή του ως πρόσφυγα.

2. [...]

3. Τα στοιχεία ε) και στ) της παραγράφου 1 δεν εφαρμόζονται σε πρόσφυγα ο οποίος είναι σε θέση να επικαλεστεί επιτακτικούς λόγους που απορρέουν από προηγούμενη δίωξη για να αρνηθεί την προστασία που του παρέχει η χώρα ιθαγένειας ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του.»

- 26 Το άρθρο 12 της οδηγίας αυτής, το οποίο επιγράφεται «Αποκλεισμός από το καθεστώς πρόσφυγα», προβλέπει τα εξής:

«1. Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα εφόσον:

- α) εμπίπτει στο πεδίο του άρθρου 1 σημείου Δ, της Συμβάσεως της Γενεύης, το οποίο αφορά την παροχή προστασίας ή συνδρομής από όργανα ή οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών, εκτός της UNHCR. Σε περίπτωση που η εν λόγω προστασία ή συνδρομή έχει παύσει για οποιοδήποτε λόγο, χωρίς να έχει διευθετηθεί οριστικά η κατάσταση των προσώπων αυτών σύμφωνα με τα οικεία ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, τα εν λόγω πρόσωπα θα δικαιούνται αυτοδικαίως τα ευεργετήματα της παρούσας οδηγίας·

β) αναγνωρίζεται από τις αρμόδιες αρχές της χώρας όπου έχει μετοικήσει ως έχων τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την κατοχή της ιθαγένειας της εν λόγω χώρας, ή δικαιώματα και υποχρεώσεις αντίστοιχα προς αυτά.

2. Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι για να θεωρείται ότι:

α) έχει διαπράξει έγκλημα κατά της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, όπως τα εγκλήματα αυτά ορίζονται στις διεθνείς συμβάσεις που έχουν καταρτισθεί με σκοπό τη θέσπιση διατάξεων σχετικών με τα εγκλήματα αυτά·

β) έχει διαπράξει σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα εκτός της χώρας ασύλου πριν γίνει δεκτός ως πρόσφυγας, ήτοι πριν από τον χρόνο έκδοσης άδειας διαμονής βασισμένης στην αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα· οι ιδιαίτερα σκληρές πράξεις, έστω και αν διαπράττονται με υποτιθέμενο πολιτικό στόχο, μπορούν να χαρακτηρισθούν ως σοβαρά μη πολιτικά εγκλήματα·

γ) είναι ένοχος πράξεων που αντιβαίνουν προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών όπως ορίζονται στο προοίμιο και στα άρθρα 1 και 2 του καταστατικού χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

3. Η παράγραφος 2 έχει εφαρμογή στα πρόσωπα που είναι ηθικοί αυτουργοί ή συμμετέχουν άλλως στη διάπραξη των εγκλημάτων ή πράξεων που αναφέρονται στην εν λόγω παράγραφο.»

27 Στο κεφάλαιο IV της οδηγίας 2011/95, το οποίο τιτλοφορείται «Καθεστώς πρόσφυγα», περιλαμβάνεται το άρθρο 13, που φέρει τον τίτλο «Χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα» και προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη χορηγούν το καθεστώς πρόσφυγα σε υπηκόους τρίτων χωρών ή σε ανιθαγενείς που πληρούν τις οικείες προϋποθέσεις σύμφωνα με τα κεφάλαια II και III.»

28 Στο κεφάλαιο IV της ίδιας οδηγίας περιλαμβάνεται και το άρθρο 14, το οποίο επιγράφεται «Ανάκληση, τερματισμός ή άρνηση ανανέωσης του καθεστώτος πρόσφυγα» και ορίζει τα εξής:

«1. Όσον αφορά αιτήσεις διεθνούς προστασίας οι οποίες υποβάλλονται μετά την έναρξη ισχύος της οδηγίας [2004/83], τα κράτη μέλη ανακαλούν, τερματίζουν ή αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς πρόσφυγα ενός υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς, το οποίο έχει χορηγηθεί από κυβερνητικό, διοικητικό, δικαστικό ή οιονεί δικαστικό όργανο, εφόσον το πρόσωπο αυτό παύσει να είναι πρόσφυγας σύμφωνα με το άρθρο 11.

[...]

3. Τα κράτη μέλη ανακαλούν, τερματίζουν ή αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς πρόσφυγα ενός υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς εάν, αφού του χορηγήθηκε το καθεστώς πρόσφυγα, το οικείο κράτος μέλος αποδείξει ότι:

α) το εν λόγω πρόσωπο θα έπρεπε να είχε αποκλεισθεί ή αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα σύμφωνα με το άρθρο 12·

β) η εκ μέρους του ενδιαφερομένου διαστρέβλωση ή παράλειψη γεγονότων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης πλαστών εγγράφων, υπήρξε αποφασιστική για τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα.

4. Τα κράτη μέλη δύνανται να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς που χορηγήθηκε σε πρόσφυγα από κυβερνητικό, διοικητικό, δικαστικό ή οιοδήποτε δικαστικό όργανο, όταν:

- α) μπορεί για εύλογους λόγους να θεωρηθεί ότι το πρόσωπο αυτό συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται·
- β) δεδομένου ότι έχει καταδικασθεί τελεσίδικα για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος, συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία του κράτους μέλους αυτού.»

5. Στις περιπτώσεις της παραγράφου 4, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν να μην χορηγήσουν καθεστώς σε πρόσφυγα, όταν δεν έχει ληφθεί ακόμα τέτοια απόφαση.

6. Τα πρόσωπα στα οποία έχουν εφαρμογή οι παράγραφοι 4 ή 5 απολαύουν δικαιωμάτων που προβλέπονται ή είναι ανάλογα των προβλεπόμενων στα άρθρα 3, 4, 16, 22, 31, 32 και 33 της Συμβάσεως της Γενεύης, εφόσον είναι παρόντα στο κράτος μέλος.»

29 Το κεφάλαιο VII της οδηγίας 2011/95, το οποίο τιτλοφορείται «Περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας», περιλαμβάνει τα άρθρα 20 έως 35. Το άρθρο 20, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«1. Το παρόν κεφάλαιο δεν θίγει τα δικαιώματα που προβλέπονται στη [Σ]ύμβαση της Γενεύης.

2. Το παρόν κεφάλαιο έχει εφαρμογή στους πρόσφυγες και στα πρόσωπα που δικαιούνται επικουρική προστασία, εκτός αν ορίζεται άλλως.»

30 Το άρθρο 21 της ως άνω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη σέβονται την αρχή της μη επαναπροώθησης σύμφωνα με τις διεθνείς τους υποχρεώσεις.

2. Οσάκις δεν απαγορεύεται από τις διεθνείς υποχρεώσεις της παραγράφου 1, ένα κράτος μέλος δύναται να επαναπροωθήσει πρόσφυγα, ανεξαρτήτως του αν αναγνωρίζεται επισήμως ως τέτοιος, όταν:

- α) υφίστανται εύλογοι λόγοι για να θεωρείται ότι το εν λόγω πρόσωπο αποτελεί κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται· ή
- β) δεδομένου ότι έχει καταδικασθεί τελεσίδικα για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος, συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία του κράτους μέλους αυτού.

3. Τα κράτη μέλη δύνανται να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν ή να χορηγήσουν την άδεια διαμονής πρόσφυγα επί του οποίου έχει εφαρμογή η παράγραφος 2.»

31 Το άρθρο 24, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2011/95 προβλέπει τα εξής:

«1. Το συντομότερο μετά τη χορήγηση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, με την επιφύλαξη του άρθρου 21 παράγραφος 3 και εάν δεν υφίστανται επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης περί του αντιθέτου, τα κράτη μέλη χορηγούν στους δικαιούχους καθεστώτος του πρόσφυγα άδεια διαμονής, η οποία πρέπει να ισχύει για μία τριετία τουλάχιστον και να είναι ανανεώσιμη.

[...]»

32 Το άρθρο 28 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ίση μεταχείριση μεταξύ των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και των υπηκόων τους στο πλαίσιο των υφιστάμενων διαδικασιών αναγνώρισης αλλοδαπών πτυχιών, πιστοποιητικών και λοιπών αποδεικτικών επίσημων τίτλων.

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να διευκολύνουν την πλήρη πρόσβαση των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, οι οποίοι δεν μπορούν να παράσχουν τεκμηριωμένα αποδεικτικά στοιχεία των τίτλων τους, σε κατάλληλα προγράμματα για την αξιολόγηση, την επικύρωση και την πιστοποίηση της προηγούμενης μάθησής τους. Αυτά τα μέτρα τηρούν το άρθρο 2 παράγραφος 2 και το άρθρο 3 παράγραφος 3 της οδηγίας 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων [(ΕΕ 2005, L 255, σ. 22)].»

33 Το άρθρο 34 της οδηγίας 2011/95 έχει ως εξής:

«Προκειμένου να διευκολυνθεί η ένταξη των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην κοινωνία, τα κράτη μέλη μεριμνούν για την πρόσβαση σε προγράμματα ένταξης τα οποία θεωρούν κατάλληλα για να λάβουν υπόψη τις ειδικές ανάγκες των δικαιούχων καθεστώτος πρόσφυγα ή καθεστώτος επικουρικής προστασίας ή δημιουργούν προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν την πρόσβαση σε παρόμοια προγράμματα.»

Το εθνικό δίκαιο

Το τσεχικό δίκαιο

34 Ο Ζάκον č. 325/1999 Sb., o azylu (νόμος 325/1999 σχετικά με το άσυλο), όπως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος για το άσυλο), ρυθμίζει τη χορήγηση και την ανάκληση της διεθνούς προστασίας.

35 Βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 6, του νόμου για το άσυλο, ως πρόσφυγας (azylant) για τους σκοπούς του νόμου αυτού νοείται «ο αλλοδαπός στον οποίο έχει χορηγηθεί, δυνάμει του παρόντος νόμου, το δικαίωμα ασύλου, για όσο χρόνο ισχύει η απόφαση χορήγησης του δικαιώματος ασύλου». Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, σε περίπτωση ανάκλησης του δικαιώματος ασύλου, ο ενδιαφερόμενος παύει να έχει την ιδιότητα του πρόσφυγα (azylant) και να απολαύει των δικαιωμάτων που προβλέπονται από τον νόμο αυτό.

36 Το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο i, του νόμου για το άσυλο ορίζει ότι το δικαίωμα ασύλου ανακαλείται «αν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να θεωρείται ότι ο πρόσφυγας συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους». Επιπλέον, το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο j, του εν λόγω νόμου προβλέπει ότι το δικαίωμα ασύλου ανακαλείται «αν ο πρόσφυγας καταδικάστηκε με αμετάκλητη δικαστική απόφαση για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος και, επομένως, συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους».

37 Δυνάμει του άρθρου 28, παράγραφος 1, του νόμου για το άσυλο, το δικαίωμα ασύλου είναι μία από τις μορφές διεθνούς προστασίας που χορηγείται εντός της Τσεχικής Δημοκρατίας σε αλλοδαπό.

Το βελγικό δίκαιο

- 38 Το άρθρο 48/3, παράγραφος 1, του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 σχετικά με την είσοδο των αλλοδαπών στην εθνική επικράτεια, τη διαμονή, την εγκατάσταση και την απομάκρυνσή τους (Moniteur belge της 31ης Δεκεμβρίου 1980, σ. 14584), όπως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος της 15ης Δεκεμβρίου 1980), ορίζει τα εξής:

«Στο καθεστώς του πρόσφυγα υπάγεται ο αλλοδαπός που πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 1 της [Συμβάσεως της Γενεύης], όπως τροποποιήθηκε με το [Πρωτόκολλο].»

- 39 Το άρθρο 48/4, παράγραφος 1, του νόμου αυτού προβλέπει τα εξής:

«Στο καθεστώς επικουρικής προστασίας υπάγεται ο αλλοδαπός που δεν μπορεί ούτε να θεωρηθεί πρόσφυγας ούτε να τύχει της ευεργετικής μεταχείρισης του άρθρου 9ter, πιθανολογείται όμως σοβαρά ότι, αν υποχρεωνόταν να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, στη χώρα της συνήθους διαμονής του, θα διέτρεχε πραγματικό κίνδυνο να υποστεί βαριά βλάβη κατά την έννοια της παραγράφου 2, και δεν μπορεί, ή λόγω του κινδύνου αυτού δεν προτίθεται, να επικαλεστεί την προστασία της αντίστοιχης χώρας, υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχουν εφαρμογή στην περίπτωση του οι ρήτρες αποκλεισμού στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 55/4.»

- 40 Το άρθρο 52/4 του εν λόγω νόμου έχει ως εξής:

«Αν ο αλλοδαπός που έχει υποβάλει αίτηση ασύλου σύμφωνα με τα άρθρα 50, 50bis, 50ter ή 51, συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία, επειδή έχει καταδικαστεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση για ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα, ή αν συντρέχουν εύλογοι λόγοι για να θεωρηθεί επικίνδυνος για την εθνική ασφάλεια, ο υπουργός ή ο αναπληρωτής του διαβιβάζει αμελλητί όλα τα σχετικά στοιχεία στον Γενικό Επίτροπο.

Ο [Γενικός Επίτροπος] δύναται να αρνηθεί την αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα αν ο αλλοδαπός συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία, διότι έχει καταδικαστεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση για ιδιαίτερα σοβαρό αδίκημα, ή όταν, για βάσιμους λόγους, μπορεί να θεωρηθεί επικίνδυνος για την εθνική ασφάλεια. Στην περίπτωση αυτή ο [Γενικός Επίτροπος] διατυπώνει γνώμη σχετικά με τη συμβατότητα μέτρου απομάκρυνσης με τα άρθρα 48/3 και 48/4.

Ο υπουργός μπορεί να υποχρεώσει τον ενδιαφερόμενο να διαμένει σε συγκεκριμένο τόπο για όσο χρόνο εξετάζεται η αίτησή του, εφόσον το κρίνει αναγκαίο για την προστασία της δημόσιας τάξης ή της εθνικής ασφάλειας.

Υπό εξαιρετικά σοβαρές περιστάσεις, ο υπουργός μπορεί να παρατείνει, ως προσωρινό μέτρο, την κράτηση του ενδιαφερομένου, εφόσον το κρίνει αναγκαίο για την προστασία της δημόσιας τάξης ή της εθνικής ασφάλειας.»

- 41 Κατά το άρθρο 55/3/1 του ίδιου νόμου:

«§ 1. Ο [Γενικός Επίτροπος] δύναται να ανακαλέσει το καθεστώς πρόσφυγα αν ο αλλοδαπός συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία, διότι έχει καταδικαστεί, με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, για ιδιαίτερα σοβαρό αδίκημα, ή όταν, για βάσιμους λόγους, μπορεί να θεωρηθεί επικίνδυνος για την εθνική ασφάλεια.

[...]

§ 3. Όταν ο [Γενικός Επίτροπος] ανακαλεί το καθεστώς πρόσφυγα κατ' εφαρμογήν της παραγράφου 1 ή της παραγράφου 2, 1°, διατυπώνει, στο πλαίσιο της αποφάσεώς του, γνώμη σχετικά με τη συμβατότητα μέτρου απομάκρυνσης με τα άρθρα 48/3 και 48/4.»

42 Το άρθρο 55/4, παράγραφος 2, του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 ορίζει τα εξής:

«Σε περίπτωση που αποτελεί κίνδυνο για την κοινωνία ή την εθνική ασφάλεια, ο αλλοδαπός αποκλείεται και από το καθεστώς επικουρικής προστασίας.»

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

Η υπόθεση C-391/16

- 43 Με απόφαση της 21ης Απριλίου 2006, ο Υπουργός Εσωτερικών χορήγησε στον Μ., ο οποίος κατάγεται από την Τσετσενία (Ρωσία), δικαίωμα ασύλου, με την αιτιολογία ότι ο ενδιαφερόμενος είχε βάσιμο φόβο δίωξης στο κράτος της ιθαγένειάς του λόγω της φυλής, της θρησκείας, της εθνικότητας, της ιδιότητάς του ως μέλους ορισμένης κοινωνικής ομάδας ή των πολιτικών πεποιθήσεων του.
- 44 Προτού χορηγηθεί το δικαίωμα ασύλου, ο Μ διέπραξε κλοπή για την οποία καταδικάστηκε σε τριετή φυλάκιση. Μετά τη χορήγηση του δικαιώματος ασύλου, καταδικάστηκε επιπλέον σε κάθειρξη εννέα ετών για κλοπή και εκβίαση καθ' υποτροπή, την οποία έπρεπε να εκτίσει σε σωφρονιστικό κατάστημα υψίστης ασφαλείας. Λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων αυτών, ο Υπουργός Εσωτερικών αποφάσισε, στις 29 Απριλίου 2014, να ανακαλέσει το δικαίωμα ασύλου του Μ και να μην του χορηγήσει επικουρική προστασία, με την αιτιολογία ότι ο ενδιαφερόμενος είχε καταδικαστεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση για ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα και αποτελούσε κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους.
- 45 Ο Μ προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του Městský soud v Praze (πρωτοδικείου Πράγας, Τσεχική Δημοκρατία). Κατόπιν της απόρριψης της προσφυγής του, ο Μ άσκησε αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.
- 46 Το δικαστήριο αυτό διερωτάται, ειδικότερα, ως προς το κύρος των διατάξεων του άρθρου 14, παράγραφοι 4 και 6, της οδηγίας 2011/95 υπό το πρίσμα του άρθρου 18 του Χάρτη, του άρθρου 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ, λόγω ενδεχόμενης αντίθεσης των συγκεκριμένων διατάξεων της οδηγίας 2011/95 με τη Σύμβαση της Γενεύης.
- 47 Το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει, επ' αυτού, σε έκθεση της HCR δημοσιευθείσα στις 29 Ιουλίου 2010, με τίτλο «Σχόλια της HCR επί της πρότασης οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους ελάχιστους κανόνες για τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι υπήκοοι τρίτων χωρών ή οι ανιθαγενείς ώστε να μπορούν να τύχουν διεθνούς προστασίας, και με το περιεχόμενο της προστασίας αυτής [COM(2009) 551, της 21ης Οκτωβρίου 2009]», με την οποία η HCR εξέφραζε εκ νέου τις αμφιβολίες που είχε ήδη διατυπώσει αναφορικά με τη συμβατότητα του άρθρου 14, παράγραφοι 4 και 6, της οδηγίας 2004/83 με τη Σύμβαση της Γενεύης.
- 48 Από την έκθεση αυτή προκύπτει, κατά το αιτούν δικαστήριο, ότι το άρθρο 14, παράγραφος 4, της εν λόγω πρότασης οδηγίας, στο οποίο ανάγεται το άρθρο 14, παράγραφος 4, της οδηγίας 2011/95, επεκτείνει τους λόγους αποκλεισμού από το καθεστώς πρόσφυγα πέραν των ρητρών αποκλεισμού και παύσης που προβλέπονται στο άρθρο 1 της Συμβάσεως της Γενεύης, παρότι οι ως άνω ρήτρες απαριθμούνται εξαντλητικά και παρότι το άρθρο 42, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της Γενεύης απαγορεύει στα συμβαλλόμενα κράτη να διατυπώνουν επιφυλάξεις σε σχέση με το άρθρο 1 αυτής. Το αιτούν δικαστήριο συνάγει επίσης από την έκθεση ότι το άρθρο 33 της Συμβάσεως της Γενεύης επιτρέπει μεν την επαναπροώθηση του ενδιαφερομένου στη χώρα καταγωγής του ή σε άλλη χώρα, πλην όμως η διάταξη αυτή ουδεμία επιρροή έχει ως προς το καθεστώς πρόσφυγα του οποίου απολαύει ο ενδιαφερόμενος στη χώρα της διαμονής του. Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι τις

αμφιβολίες της HCR συμμερίζονται επίσης το European Council on Refugees and Exiles, η International Association of Refugee and Migration Judges και η Συνήγορος του Πολίτη της Τσεχικής Δημοκρατίας.

- 49 Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ωστόσο ότι από μερίδα της θεωρίας υποστηρίζεται ότι η οδηγία 2011/95 είναι σύμφωνη με τη Σύμβαση της Γενεύης. Στο πλαίσιο αυτό επισημαίνει ότι, όπως καθιστά σαφές η αιτιολογική έκθεση της πρότασης οδηγίας που προαναφέρθηκε στη σκέψη 47 της παρούσας αποφάσεως, η οδηγία 2011/95 έχει ως σκοπό, μεταξύ άλλων, να διασφαλίσει την πλήρη και συνολική εφαρμογή της Συμβάσεως της Γενεύης. Κατά την ίδια άποψη, η οδηγία είναι λεπτομερέστερη και προβαίνει, στο άρθρο 2, στοιχεία δ' και ε', σε μια διάκριση μεταξύ των εννοιών «πρόσφυγας» και «καθεστώως πρόσφυγα». Η χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα, υπό την έννοια της οδηγίας 2011/95, συνεπάγεται υψηλότερο επίπεδο προστασίας από εκείνο που προβλέπει η Σύμβαση της Γενεύης. Ως εκ τούτου, όταν ανακαλείται το καθεστώως πρόσφυγα κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14, παράγραφος 4, της οδηγίας 2011/95, ο ενδιαφερόμενος παύει να τυγχάνει των δικαιωμάτων και των πλεονεκτημάτων που απορρέουν από την οδηγία, με εξαίρεση ορισμένα ελάχιστα δικαιώματα τα οποία κατοχυρώνονται στη Σύμβαση της Γενεύης. Η διάταξη αυτή φαίνεται να στηρίζεται στην παραδοχή ότι ένα τέτοιο πρόσωπο δεν επιτρέπεται να επαναπροωθηθεί στη χώρα καταγωγής του, έστω και αν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 33, παράγραφος 2, της εν λόγω Συμβάσεως. Συνεπώς, το κράτος μέλος υποδοχής ανέχεται την παρουσία του ενδιαφερομένου, ο οποίος απολαύει ενός «πιο περιορισμένου» καθεστώτος πρόσφυγα.
- 50 Το Δικαστήριο έχει μεν αποφανθεί, με την απόφαση της 24ης Ιουνίου 2015, Η. Τ. (C-373/13, EU:C:2015:413, σκέψεις 71 και 94 έως 98), επί της σχέσης μεταξύ του άρθρου 33, παράγραφος 2, της Συμβάσεως της Γενεύης και της οδηγίας 2011/95, πλην όμως δεν έχει ακόμη εξετάσει το ζήτημα κατά πόσον το άρθρο 14, παράγραφοι 4 και 6, της οδηγίας αυτής συμβιβάζεται με το άρθρο 1, Γ, και με το άρθρο 42, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της Γενεύης, ούτε, κατά συνέπεια, το ζήτημα του κατά πόσο συμβιβάζεται με το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, με το άρθρο 18 του Χάρτη και με τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ.
- 51 Όσον αφορά το άρθρο 14, παράγραφος 6, της οδηγίας 2011/95, το οποίο εγγυάται σε όσα πρόσωπα καταλαμβάνει το άρθρο 14, παράγραφος 4, της οδηγίας αυτής ότι θα απολαύουν ορισμένων δικαιωμάτων που προβλέπονται από τη Σύμβαση της Γενεύης, το αιτούν δικαστήριο σημειώνει ότι η Συνήγορος του Πολίτη της Τσεχικής Δημοκρατίας υποστηρίζει ότι ο νόμος για το άσυλο δεν μεταφέρει στην εσωτερική έννομη τάξη το άρθρο 14, παράγραφος 6. Ως εκ τούτου, η ανάκληση του δικαιώματος ασύλου κατ' εφαρμογήν του άρθρου 17, παράγραφος 1, στοιχεία i και j, του νόμου για το άσυλο αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης, κατά την άποψη της Συνηγόρου του Πολίτη της Τσεχικής Δημοκρατίας. Ως προς το σημείο αυτό, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατόπιν λεπτομερούς ανάλυσης της τσεχικής έννομης τάξης, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο, σε ορισμένες μεμονωμένες περιπτώσεις, να μην είναι δυνατό να διασφαλιστεί στους ενδιαφερομένους κανένα από τα δικαιώματα που απορρέουν από τα άρθρα 3, 4, 16, 22, 31, 32 και 33 της Συμβάσεως της Γενεύης. Πάντως, στην υπόθεση της κύριας δίκης, ο προσφεύγων έχει, κατά το αιτούν δικαστήριο, τη δυνατότητα να επικαλεστεί τα ως άνω δικαιώματα στην Τσεχική Δημοκρατία.
- 52 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Nejvyšší správní soud (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Τσεχική Δημοκρατία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Είναι το άρθρο 14, παράγραφοι 4 και 6, της οδηγίας [2011/95] ανίσχυρο ως αντίθετο προς το άρθρο 18 του [Χάρτη], προς το άρθρο 78, παράγραφος 1, [ΣΛΕΕ] και προς τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης που απορρέουν από το άρθρο 6, παράγραφος 3, [ΣΕΕ];»

Η υπόθεση C-77/17

- 53 Στις 10 Μαρτίου 2010 το tribunal de première instance de Bruxelles (πρωτοδικείο Βρυξελλών, Βέλγιο) καταδίκασε τον Χ, υπήκοο Ακτής Ελεφαντοστού, σε ποινή φυλάκισης τριάντα μηνών με μερική αναστολή για εκ προθέσεως πρόκληση σωματικής βλάβης, κατοχή αγχέμαχου όπλου χωρίς νόμιμη αιτία και κατοχή απαγορευμένου όπλου. Επιπλέον, στις 6 Δεκεμβρίου 2011 ο ενδιαφερόμενος καταδικάστηκε από το cour d'appel de Bruxelles (εφετείο Βρυξελλών, Βέλγιο) σε τετραετή φυλάκιση για βιασμό ανηλικού άνω των 14 ετών και κάτω των 16 ετών.
- 54 Στις 3 Νοεμβρίου 2015 ο Χ υπέβαλε αίτηση ασύλου προς στήριξη της οποίας επικαλέστηκε φόβο διώξεων λόγω των στενών δεσμών του πατέρα του και των μελών της οικογένειάς του με το προηγούμενο καθεστώς στην Ακτή Ελεφαντοστού και τον πρώην πρόεδρο Laurent Gbagbo.
- 55 Με απόφαση της 19ης Αυγούστου 2016, ο Γενικός Επίτροπος απέρριψε, βάσει του άρθρου 52/4, δεύτερο εδάφιο, του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980, την αίτηση χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα στον Χ, λόγω των αδικημάτων που είχε τελέσει ο τελευταίος στο Βέλγιο. Ειδικότερα, ο Γενικός Επίτροπος έκρινε ότι, επειδή επρόκειτο για κατ' επανάληψη τέλεση ιδιαίτερα σοβαρών αδικημάτων, ο Χ συνιστούσε κίνδυνο για την κοινωνία, υπό την έννοια της προαναφερθείσας διάταξης. Για τους ίδιους λόγους, κατέληξε ότι έπρεπε να αποκλειστεί ο Χ και από την επικουρική προστασία, δυνάμει του άρθρου 55/4, παράγραφος 2, του νόμου αυτού. Εντούτοις, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 52/4 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980, ο Γενικός Επίτροπος διατύπωσε τη γνώμη ότι, λαμβανομένης υπόψη της ύπαρξης βάσιμου φόβου διώξης, δεν επιτρεπόταν ο Χ να επαναπροωθηθεί άμεσα ή έμμεσα προς την Ακτή Ελεφαντοστού, δεδομένου ότι ένα τέτοιο μέτρο απομάκρυνσης δεν συμβιβάζεται με τα άρθρα 48/3 και 48/4 του ίδιου αυτού νόμου.
- 56 Ο Χ άσκησε προσφυγή κατά της ως άνω αποφάσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.
- 57 Το δικαστήριο αυτό διαπιστώνει ότι το άρθρο 52/4, δεύτερο εδάφιο, του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980, στο οποίο στηρίζεται η προαναφερθείσα απόφαση, μεταφέρει στο βελγικό δίκαιο το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/95.
- 58 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το κύρος της τελευταίας αυτής διάταξης υπό το πρίσμα του άρθρου 18 του Χάρτη και του άρθρου 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Οι εν λόγω διατάξεις υποχρεώνουν την Ένωση να τηρεί τη Σύμβαση της Γενεύης, οπότε το παράγωγο δίκαιο της Ένωσης πρέπει να συνάδει με αυτή. Κατά την εκτίμηση του αιτούντος δικαστηρίου, το άρθρο 1, Α, της Συμβάσεως της Γενεύης ορίζει με μεγάλη σαφήνεια ποια πρόσωπα καλύπτει η έννοια «πρόσφυγας» και ούτε το άρθρο 1, ΣΤ, ούτε κάποια άλλη από τις διατάξεις της επιτρέπουν στα κράτη μέλη να αρνούνται γενικά και οριστικά να χορηγούν το καθεστώς πρόσφυγα για τον λόγο και μόνον ότι ο ενδιαφερόμενος συνιστά κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή σοβαρή απειλή για την κοινωνία του κράτους υποδοχής. Το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/95 προβλέπει όμως τη δυνατότητα άρνησης της χορήγησης του καθεστώτος αυτού για έναν από τους παραπάνω λόγους, οι οποίοι αντιστοιχούν στις περιπτώσεις που μνημονεύονται στα άρθρα 32 και 33 της Συμβάσεως της Γενεύης, μολονότι τα συγκεκριμένα άρθρα ρυθμίζουν την απέλαση των προσφύγων και όχι τις προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος του πρόσφυγα.
- 59 Τίθεται επομένως το ερώτημα αν το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/95 εισάγει μια νέα ρήτρα αποκλεισμού από το καθεστώς πρόσφυγα, η οποία δεν προβλέπεται από τη Σύμβαση της Γενεύης. Η προσθήκη νέας ρήτρας αποκλεισμού θα αποτελούσε σημαντική τροποποίηση της Συμβάσεως αυτής, κατά παραβίαση των αρχών του διεθνούς δικαίου. Αν οι συντάκτες της Συμβάσεως της Γενεύης είχαν θελήσει να αποκλείσουν την προστασία των προσφύγων ή να την αρνηθούν για λόγους που συνδέονται με την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια τάξη ή τον κίνδυνο για την κοινωνία του κράτους υποδοχής, θα το είχαν προβλέψει ρητώς, όπως έκαναν όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τα σοβαρά εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου τα οποία τελούνται εκτός του κράτους υποδοχής.

- 60 Θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι δυνητικά επαχθείς συνέπειες της ρήτρας αποκλεισμού, αφού επιφέρει την απώλεια των δικαιωμάτων και των πλεονεκτημάτων που συνδέονται με το καθεστώς πρόσφυγα. Ειδικότερα, στην απόφαση της 24ης Ιουνίου 2015, Η. Τ. (C-373/13, EU:C:2015:413, σκέψη 95), το Δικαστήριο είχε υπενθυμίσει σαφώς ότι η ανάκληση τίτλου διαμονής και η ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα είναι δύο χωριστά ζητήματα με διαφορετικές συνέπειες. Εξάλλου, η HCR, σε μια γνώμη με τίτλο «Σχόλια της HCR επί της [οδηγίας 2004/83]» που δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 2005, ήταν ιδιαίτερα επικριτική σε σχέση με πανομοιότυπες διατάξεις οι οποίες περιλαμβάνονταν στην οδηγία 2004/83.
- 61 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επιλύσεως ένδικων διαφορών σε υποθέσεις αλλοδαπών, Βέλγιο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Πρέπει το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/95 να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι καθιερώνει νέα ρήτρα αποκλεισμού από το καθεστώς πρόσφυγα, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 13 της ίδιας οδηγίας, και, κατ' επέκταση, στο άρθρο 1, Α, της Συμβάσεως της Γενεύης;
- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο [πρώτο ερώτημα], είναι το άρθρο 14, παράγραφος 5, ερμηνευόμενο σύμφωνα με τα ανωτέρω, συμβατό με το άρθρο 18 του [Χάρτη] και με το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, τα οποία προβλέπουν, μεταξύ άλλων, ότι το παράγωγο δίκαιο [της Ένωσης] πρέπει να συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης, το άρθρο 1, ΣΤ, της οποίας προβλέπει ρήτρα αποκλεισμού που είναι διατυπωμένη κατά τρόπο εξαντλητικό και πρέπει να ερμηνεύεται στενά;
- 3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο [πρώτο ερώτημα], πρέπει το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/95 να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι καθιερώνει λόγο αρνήσεως αναγνωρίσεως του καθεστώτος πρόσφυγα μη προβλεπόμενο από τη Σύμβαση της Γενεύης, της οποίας η τήρηση επιβάλλεται με τα άρθρα 18 του [Χάρτη] και 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ;
- 4) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο [τρίτο ερώτημα], είναι το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας [2011/95] συμβατό με το άρθρο 18 του [Χάρτη] και με το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, τα οποία προβλέπουν, μεταξύ άλλων, ότι το παράγωγο δίκαιο [της Ένωσης] πρέπει να συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης, κατά το μέρος που το άρθρο αυτό της οδηγίας καθιερώνει λόγο αρνήσεως αναγνωρίσεως του καθεστώτος πρόσφυγα χωρίς να προβλέπει την εξέταση τυχόν φόβου διώξεως, όπως απαιτεί το άρθρο 1, Α, της Συμβάσεως της Γενεύης;
- 5) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως [στο πρώτο και στο τρίτο ερώτημα], πώς μπορεί το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/95 να ερμηνευθεί κατά τρόπο σύμφωνο με το άρθρο 18 του [Χάρτη] και με το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, τα οποία ορίζουν, μεταξύ άλλων, ότι το παράγωγο δίκαιο [της Ένωσης] πρέπει να συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης;»

Η υπόθεση C-78/17

- 62 Με απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 2007, ο Γενικός Επίτροπος αναγνώρισε στον Χ, υπήκοο Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό, την ιδιότητα του πρόσφυγα.
- 63 Στις 20 Δεκεμβρίου 2010 ο Χ καταδικάστηκε από το Cour d'assises de Bruxelles (κακουργιοδικείο Βρυξελλών, Βέλγιο) σε κάθειρξη 25 ετών για ανθρωποκτονία και διακεκριμένη κλοπή. Με απόφαση της 4ης Μαΐου 2016, ο Γενικός Επίτροπος ανακάλεσε το καθεστώς πρόσφυγα του Χ κατ' εφαρμογήν του άρθρου 55/3/1, παράγραφος 1, του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980, πιο συγκεκριμένα με την αιτιολογία ότι ο ενδιαφερόμενος, λόγω του ιδιαίτερα σοβαρού χαρακτήρα των εγκλημάτων που είχε τελέσει, συνιστούσε κίνδυνο για την κοινωνία, υπό την έννοια της διάταξης αυτής. Επιπλέον, κατ'

εφαρμογήν του άρθρου 55/3/1, παράγραφος 3, του ίδιου νόμου, ο Γενικός Επίτροπος διατύπωσε τη γνώμη ότι η απομάκρυνση του Χ δεν θα αντέβαινε στα άρθρα 48/3 και 48/4 του εν λόγω νόμου, στον βαθμό που οι φόβοι τους οποίους είχε επικαλεστεί ο Χ το 2007 ήσαν πλέον παρωχημένοι.

- 64 Ο Χ προσέφυγε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά της αποφάσεως του Γενικού Επιτρόπου. Το δικαστήριο αυτό διαπιστώνει ότι το άρθρο 55/3/1 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980, στο οποίο στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφαση, μεταφέρει στο βελγικό δίκαιο το άρθρο 14, παράγραφος 4, της οδηγίας 2011/95. Όπως και στην υπόθεση C-77/17 και βάσει του ίδιου σκεπτικού που ανέπτυξε στην υπόθεση εκείνη, το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους δημιουργούνται αμφιβολίες ως προς το κύρος του άρθρου 14, παράγραφος 4, της οδηγίας 2011/95 υπό το πρίσμα του άρθρου 18 του Χάρτη και του άρθρου 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.
- 65 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επιλύσεως ένδικων διαφορών σε υποθέσεις αλλοδαπών) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Πρέπει το άρθρο 14, παράγραφος 4, της οδηγίας 2011/95 να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι καθιερώνει νέα ρήτρα αποκλεισμού από το καθεστώς πρόσφυγα, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 13 της ίδιας οδηγίας, και, κατ' επέκταση, στο άρθρο 1, Α, της Συμβάσεως της Γενεύης;
- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο [πρώτο ερώτημα], είναι το άρθρο 14, παράγραφος 4, ερμηνευόμενο σύμφωνα με τα ανωτέρω, συμβατό με το άρθρο 18 του [Χάρτη] και με το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, τα οποία προβλέπουν, μεταξύ άλλων, ότι το παράγωγο δίκαιο [της Ένωσης] πρέπει να συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης, το άρθρο 1, ΣΤ, της οποίας προβλέπει ρήτρα αποκλεισμού που είναι διατυπωμένη κατά τρόπο εξαντλητικό και πρέπει να ερμηνεύεται στενά;
- 3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο [πρώτο ερώτημα], πρέπει το άρθρο 14, παράγραφος 4, της οδηγίας 2011/95 να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι καθιερώνει λόγο ανακλήσεως του καθεστώτος πρόσφυγα μη προβλεπόμενο από τη Σύμβαση της Γενεύης, της οποίας η τήρηση επιβάλλεται με τα άρθρα 18 του [Χάρτη] και 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ;
- 4) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο [τρίτο ερώτημα], είναι το άρθρο 14, παράγραφος 4, της οδηγίας [2011/95] συμβατό με το άρθρο 18 του [Χάρτη] και με το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, τα οποία προβλέπουν, μεταξύ άλλων, ότι το παράγωγο δίκαιο [της Ένωσης] πρέπει να συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης, κατά το μέρος που το άρθρο αυτό της οδηγίας καθιερώνει λόγο ανακλήσεως του καθεστώτος πρόσφυγα, ο οποίος λόγος όχι μόνο δεν προβλέπεται από τη Σύμβαση της Γενεύης, αλλά επιπλέον δεν βρίσκει έρεισμα σ' αυτήν;
- 5) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως [στο πρώτο και στο τρίτο ερώτημα], πώς μπορεί το άρθρο 14, παράγραφος 4, της οδηγίας [2011/95] να ερμηνευθεί κατά τρόπο σύμφωνο με το άρθρο 18 του [Χάρτη] και με το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, τα οποία ορίζουν, μεταξύ άλλων, ότι το παράγωγο δίκαιο [της Ένωσης] πρέπει να συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 66 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 17ης Μαρτίου 2017, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων C-77/17 και C-78/17 προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως. Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 17ης Ιανουαρίου 2018, αποφασίστηκε να συνεκδικαστεί με τις υποθέσεις αυτές η υπόθεση C-391/16 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

- 67 Τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα που υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου εξέφρασαν διαφορετικές απόψεις σχετικά με το ζήτημα αν το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να κρίνει, στο πλαίσιο αυτών των αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως, το κύρος της οδηγίας 2011/95 υπό το πρίσμα του άρθρου 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και του άρθρου 18 του Χάρτη, δεδομένου ότι αμφότερες οι διατάξεις παραπέμπουν στη Σύμβαση της Γενεύης.
- 68 Η Γερμανική Κυβέρνηση θεωρεί επ' αυτού ότι στο ως άνω ερώτημα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση όσον αφορά τις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως στις υποθέσεις C-77/17 και C-78/17, στον βαθμό που με τις εν λόγω αιτήσεις ζητείται, στην πραγματικότητα, ερμηνεία της Συμβάσεως της Γενεύης, ενώ, όπως συνάγεται από τη νομολογία η οποία διαμορφώθηκε με την απόφαση της 17ης Ιουλίου 2014, Qurbani (C-481/13, EU:C:2014:2101, σκέψεις 20, 21 και 28), η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να ερμηνεύει τη Σύμβαση αυτή είναι περιορισμένη.
- 69 Από την πλευρά τους, το Συμβούλιο και η Επιτροπή παρατηρούν ότι το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί επί του ζητήματος αν είναι αναγκαίο οι διατάξεις της οδηγίας 2011/95 να ερμηνεύονται κατά τρόπο που να συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης. Το δε Κοινοβούλιο θεωρεί ότι, εφόσον η οδηγία αυτή είναι αυτοτελής νομοθετική πράξη της Ένωσης, της οποίας το Δικαστήριο εγγυάται την υπεροχή, την ενότητα και την αποτελεσματικότητα, το κύρος της θα πρέπει να εξεταστεί αποκλειστικώς βάσει των Συνθηκών ΕΕ και ΛΕΕ, καθώς και του Χάρτη. Η οδηγία 2011/95 θα πρέπει να ερμηνευθεί, κατά το μέτρο του δυνατού, με τέτοιον τρόπο ώστε να μη θίγεται το κύρος της και, παράλληλα, να τηρούνται ιδίως οι θεμελιώδεις αρχές της Συμβάσεως της Γενεύης.
- 70 Αντιθέτως, η Γαλλική και η Ολλανδική Κυβέρνηση υπογραμμίζουν ότι η Ένωση δεν είναι μεν συμβαλλόμενο μέρος της Συμβάσεως της Γενεύης, πλην όμως το άρθρο 78 ΣΛΕΕ και το άρθρο 18 του Χάρτη υποχρεώνουν την Ένωση να την τηρεί. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο είναι, κατά την άποψή τους, αρμόδιο να κρίνει αν το άρθρο 14, παράγραφοι 4 έως 6, της οδηγίας 2011/95 συμβιβάζεται με τη Σύμβαση αυτή.
- 71 Ειδικότερα, από το άρθρο 19, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΕΕ και το άρθρο 267, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β', ΣΛΕΕ προκύπτει ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαιίνεται προδικαστικώς επί της ερμηνείας και του κύρους όλων ανεξαιρέτως των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, δεδομένου ότι οι πράξεις τους πρέπει να συνάδουν πλήρως τόσο με τις διατάξεις των Συνθηκών και τις συνταγματικές αρχές που απορρέουν από αυτές, όσο και με τις διατάξεις του Χάρτη (πρβλ. απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2018, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, σκέψη 44 και 46).
- 72 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι η οδηγία 2011/95 εκδόθηκε βάσει του άρθρου 78, παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', ΣΛΕΕ. Κατά το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, η κοινή πολιτική στους τομείς του ασύλου, της επικουρικής προστασίας και της προσωρινής προστασίας, η οποία έχει ως «στόχο να παρέχεται το κατάλληλο καθεστώς σε οποιοδήποτε υπήκοο τρίτης χώρας χρήζει διεθνούς προστασίας και να εξασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της μη επαναπροώθησης», «πρέπει να συνάδει με τη [Σύμβαση της Γενεύης] και με το [Πρωτόκολλο], καθώς και με άλλες συναφείς συμβάσεις».
- 73 Επιπλέον, το άρθρο 18 του Χάρτη ορίζει ότι το «δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της [Συμβάσεως της Γενεύης] και του [Πρωτοκόλλου] και σύμφωνα με τη Συνθήκη [ΕΕ] και τη Συνθήκη [ΛΕΕ]».
- 74 Συνεπώς, μολονότι η Ένωση δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της Συμβάσεως της Γενεύης, το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και το άρθρο 18 του Χάρτη την υποχρεώνουν παρά ταύτα να τηρεί τους κανόνες της Συμβάσεως αυτής. Η οδηγία 2011/95 πρέπει λοιπόν, δυνάμει αυτών των διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου, να είναι σύμφωνη με τους προαναφερθέντες κανόνες (πρβλ. αποφάσεις της

1ης Μαρτίου 2016, Alo και Osso, C-443/14 και C-444/14, EU:C:2016:127, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 19ης Ιουνίου 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 75 Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εξετάσει το κύρος του άρθρου 14, παράγραφοι 4 έως 6, της οδηγίας 2011/95 υπό το πρίσμα του άρθρου 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και του άρθρου 18 του Χάρτη, και, στο πλαίσιο της εξέτασης αυτής, να ελέγξει αν οι συγκεκριμένες διατάξεις της οδηγίας μπορούν να ερμηνευθούν με τέτοιον τρόπο ώστε να τηρείται το επίπεδο προστασίας το οποίο εγγυώνται οι κανόνες της Συμβάσεως της Γενεύης.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 76 Τα προδικαστικά ερωτήματα των αιτούντων δικαστηρίων σχετικά με το κύρος του άρθρου 14, παράγραφοι 4 έως 6, της οδηγίας 2011/95 αφορούν κατ' ουσίαν το ζήτημα αν το άρθρο 14, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας έχει ως αποτέλεσμα να στερηθεί ή να χάσει ο ενδιαφερόμενος υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, ο οποίος πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του άρθρου 2, στοιχείο δ', της ίδιας οδηγίας, την ιδιότητα του πρόσφυγα και αν, για τον λόγο αυτό, αντιβαίνει στο άρθρο 1 της Συμβάσεως της Γενεύης. Οι αμφιβολίες τους σχετίζονται, ειδικότερα, με το γεγονός ότι οι περιπτώσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 14, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2011/95 δεν αντιστοιχούν στις ρήτρες αποκλεισμού και παύσης που περιλαμβάνονται στο άρθρο 1, Γ έως ΣΤ, της Συμβάσεως της Γενεύης, παρότι οι εν λόγω ρήτρες αποκλεισμού και παύσης απαριθμούνται, εντός του όλου συστήματος της Συμβάσεως, κατά τρόπο εξαντλητικό.
- 77 Υπενθυμίζεται επ' αυτού ότι, σύμφωνα με μια γενική ερμηνευτική αρχή, κάθε πράξη της Ένωσης πρέπει να ερμηνεύεται, στο μέτρο του δυνατού, κατά τέτοιον τρόπο ώστε να μη θίγεται το κύρος της και να συνάδει με το σύνολο του πρωτογενούς δικαίου και δη με τις διατάξεις του Χάρτη (απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, σκέψη 48 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Ως εκ τούτου, όταν πράξη του παράγωγου δικαίου της Ένωσης επιδέχεται περισσότερες από μία ερμηνείες, πρέπει να προτιμάται η ερμηνεία που καθιστά τη σχετική διάταξη σύμφωνη με το πρωτογενές δίκαιο, και όχι εκείνη η οποία θα συνεπαγόταν το ασυμβίβαστό της με το πρωτογενές δίκαιο (απόφαση της 26ης Ιουνίου 2007, *Ordre des barreaux francophones et germanophone* κ.λπ., C-305/05, EU:C:2007:383, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 78 Κατόπιν τούτου, πρέπει να ελεγχθεί κατά πόσον οι διατάξεις του άρθρου 14, παράγραφοι 4 έως 6, της οδηγίας 2011/95 μπορούν, σύμφωνα με τα όσα επιτάσσουν το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και το άρθρο 18 του Χάρτη, να ερμηνευθούν με τέτοιον τρόπο ώστε να μη θίγεται το επίπεδο προστασίας το οποίο εγγυώνται οι κανόνες της Συμβάσεως της Γενεύης.

Επί του συστήματος που εγκαθιδρύεται με την οδηγία 2011/95

- 79 Όπως καθιστά σαφές η αιτιολογική σκέψη 12 της οδηγίας 2011/95, οι διατάξεις της οδηγίας αυτής έχουν ως στόχο να εξασφαλίσουν, αφενός, την εφαρμογή κοινών κριτηρίων για τον προσδιορισμό των προσώπων που όντως χρήζουν διεθνούς προστασίας και, αφετέρου, ορισμένα ελάχιστα πλεονεκτήματα υπέρ των εν λόγω προσώπων σε όλα τα κράτη μέλη.
- 80 Ως προς το σημείο αυτό, υπενθυμίζεται ότι, όπως επιβεβαιώνει και η αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2011/95, το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, στο οποίο εντάσσεται η συγκεκριμένη οδηγία, στηρίζεται στην πλήρη και συνολική εφαρμογή της Συμβάσεως της Γενεύης και του Πρωτοκόλλου, καθώς και στη δέσμευση ότι ουδείς θα υποχρεώνεται να επιστρέψει σε τόπο όπου διατρέχει κίνδυνο να υποστεί εκ νέου διώξεις (πρβλ. αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2011, N. S. κ.λπ., C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865, σκέψη 75, και της 1ης Μαρτίου 2016, Alo και Osso, C-443/14 και C-444/14, EU:C:2016:127, σκέψη 30).

- 81 Επιπλέον, από τις αιτιολογικές σκέψεις 4, 23 και 24 της οδηγίας 2011/95 προκύπτει ότι η Σύμβαση της Γενεύης αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς νομικού συστήματος προστασίας των προσφύγων και ότι οι διατάξεις της ως άνω οδηγίας οι οποίες αφορούν τις προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος του πρόσφυγα, καθώς και το περιεχόμενο του εν λόγω καθεστώτος, θεσπίστηκαν προκειμένου να βοηθήσουν τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να εφαρμόζουν τη Σύμβαση αυτή βασιζόμενες σε κοινές έννοιες και κοινά κριτήρια για την αναγνώριση, στους αιτούντες άσυλο, του καθεστώτος του πρόσφυγα, όπως ορίζεται στο άρθρο 1 της προαναφερθείσας Συμβάσεως (πρβλ. αποφάσεις της 31ης Ιανουαρίου 2017, Lounani, C-573/14, EU:C:2017:71, σκέψη 41, και της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 82 Εξάλλου, στην αιτιολογική σκέψη 16 της οδηγίας 2011/95 διευκρινίζεται ότι σκοπός της οδηγίας είναι να διασφαλίσει τον πλήρη σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και του δικαιώματος ασύλου των αιτούντων άσυλο και των μελών της οικογένειάς τους, το οποίο, δυνάμει του άρθρου 18 του Χάρτη, κατοχυρώνεται κατά τρόπο που να συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης και με το Πρωτόκολλο.
- 83 Συνεπώς, η οδηγία 2011/95, μολονότι θεσπίζει ένα κανονιστικό σύστημα το οποίο περιλαμβάνει έννοιες και κριτήρια που είναι κοινά στα κράτη μέλη και, ως εκ τούτου, ενωσιακά, στηρίζεται εντούτοις στη Σύμβαση της Γενεύης και αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στην πλήρη τήρηση του άρθρου 1 της Συμβάσεως αυτής.
- 84 Κατόπιν των ανωτέρω επισημάνσεων, διαπιστώνεται ότι, όσον αφορά τον όρο «πρόσφυγας», το άρθρο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95 επαναλαμβάνει κατ' ουσίαν τον ορισμό του άρθρου 1, Α, παράγραφος 2, της Συμβάσεως της Γενεύης. Στο πλαίσιο αυτό, οι διατάξεις του κεφαλαίου III της οδηγίας 2011/95, το οποίο επιγράφεται «Αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα», διευκρινίζουν ποιες ουσιαστικές προϋποθέσεις απαιτείται να συντρέχουν για να μπορεί υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής να θεωρηθεί ως πρόσφυγας κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', της ίδιας οδηγίας.
- 85 Το δε άρθρο 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2011/95 ορίζει ως «καθεστώς πρόσφυγα» την «εκ μέρους κράτους μέλους αναγνώριση υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς ως πρόσφυγα». Η πράξη αυτή έχει, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 21 της οδηγίας 2011/95, αναγνωριστικό χαρακτήρα και δεν αποτελεί συστατικό στοιχείο της ιδιότητας του πρόσφυγα.
- 86 Κατά συνέπεια, εντός του όλου συστήματος που καθιερώνεται με την οδηγία 2011/95, ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής ο οποίος πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του κεφαλαίου III της οδηγίας έχει, εξ αυτού και μόνον του λόγου, την ιδιότητα του πρόσφυγα κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', της εν λόγω οδηγίας και του άρθρου 1, Α, της Συμβάσεως της Γενεύης.
- 87 Η συστηματική ερμηνεία της οδηγίας 2011/95 σύμφωνα με την οποία το κεφάλαιο III αυτής έχει ως αποκλειστικό αντικείμενο την ιδιότητα του πρόσφυγα δεν τίθεται εν αμφιβόλω από το γεγονός ότι στο άρθρο 12, παράγραφοι 1 και 2, που περιλαμβάνεται στο ως άνω κεφάλαιο III της οδηγίας 2011/95, και δη στην απόδοση της συγκεκριμένης διάταξης στη γαλλική γλώσσα, χρησιμοποιείται ο όρος «καθεστώς πρόσφυγα». Πράγματι, σε άλλες γλωσσικές αποδόσεις της ίδιας διάταξης, όπως στη γερμανική, την αγγλική, την ισπανική, την πορτογαλική και τη σουηδική γλώσσα, χρησιμοποιείται στο προαναφερθέν άρθρο 12, παράγραφοι 1 και 2, ο όρος «πρόσφυγας», αντί του «καθεστώς πρόσφυγα».
- 88 Κατά πάγια δε νομολογία του Δικαστηρίου, σε περίπτωση απόκλισης μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων μιας πράξης του δικαίου της Ένωσης, η τελευταία πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα την όλη οικονομία και τον σκοπό της ρύθμισης της οποίας συνιστά στοιχείο (αποφάσεις της 1ης Μαρτίου 2016, Alo και Osso, C-443/14 και C-444/14, EU:C:2016:127, σκέψη 27, και της 24ης Ιανουαρίου 2019, Balandin κ.λπ., C-477/17, EU:C:2019:60, σκέψη 31). Συναφώς, ενώ το κεφάλαιο III της οδηγίας 2011/95 φέρει τον τίτλο «Αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα», το κεφάλαιο IV της ίδιας οδηγίας

τιλοφορείται «Καθεστώς πρόσφυγα» και περιλαμβάνει το άρθρο 13 το οποίο ρυθμίζει τη χορήγηση του καθεστώτος αυτού, καθώς και το άρθρο 14 το οποίο ρυθμίζει την ανάκληση, την παύση και την άρνηση ανανέωσής του.

- 89 Ως προς το άρθρο 13 της οδηγίας 2011/95, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, δυνάμει της συγκεκριμένης διάταξης, τα κράτη μέλη χορηγούν το καθεστώς πρόσφυγα σε κάθε υπήκοο τρίτης χώρας ή ανιθαγενή ο οποίος πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για να θεωρηθεί ως πρόσφυγας σύμφωνα με τα κεφάλαια II και III της εν λόγω οδηγίας, χωρίς να διαθέτουν διακριτική ευχέρεια σχετικά με το ζήτημα αυτό (πρβλ. αποφάσεις της 24ης Ιουνίου 2015, Η. Τ., C-373/13, EU:C:2015:413, σκέψη 63, και της 12ης Απριλίου 2018, Α και S, C-550/16, EU:C:2018:248, σκέψεις 52 και 54).
- 90 Το γεγονός ότι η ιδιότητα του «πρόσφυγα» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95 και του άρθρου 1, Α, της Συμβάσεως της Γενεύης δεν εξαρτάται από την τυπική αναγνώριση της ιδιότητας αυτής με τη χορήγηση του «καθεστώτος πρόσφυγα» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ε', της οδηγίας επιβεβαιώνεται άλλωστε και από το γράμμα του άρθρου 21, παράγραφος 2, της ως άνω οδηγίας, όπου ορίζεται ότι ο «πρόσφυγα[ς]» είναι δυνατόν, εφόσον συντρέχει η προϋπόθεση που προβλέπεται από τη διάταξη αυτή, να επαναπροωθηθεί, «ανεξαρτήτως του αν αναγνωρίζεται επισήμως ως τέτοιος».
- 91 Η τυπική αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα, η οποία επέρχεται με τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα, συνεπάγεται ότι ο ενδιαφερόμενος πρόσφυγας δικαιούται, δυνάμει του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95, διεθνούς προστασίας κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, όπερ σημαίνει, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 91 των προτάσεών του, ότι απολαύει του συνόλου των δικαιωμάτων και των πλεονεκτημάτων που προβλέπονται στο κεφάλαιο VII της οδηγίας, όπου περιλαμβάνονται ταυτόχρονα, αφενός, δικαιώματα αντίστοιχα με εκείνα τα οποία κατοχυρώνονται στη Σύμβαση της Γενεύης και, αφετέρου, όπως παρατήρησαν ιδίως το Κοινοβούλιο και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, δικαιώματα που παρέχουν ευρύτερη προστασία και δεν έχουν αντίστοιχό τους στην προαναφερθείσα Σύμβαση, όπως τα δικαιώματα για τα οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 24, παράγραφος 1, και στα άρθρα 28 και 34 της οδηγίας 2011/95.
- 92 Από τις παραπάνω σκέψεις συνάγεται ότι η ιδιότητα του «πρόσφυγα» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95 και του άρθρου 1, Α, της Συμβάσεως της Γενεύης δεν εξαρτάται από την τυπική αναγνώριση της ιδιότητας αυτής με τη χορήγηση του «καθεστώτος πρόσφυγα» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ε', σε συνδυασμό με το άρθρο 13 της ίδιας οδηγίας.

Επί του άρθρου 14, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2011/95

- 93 Όσον αφορά τις περιπτώσεις του άρθρου 14, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2011/95, στις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να ανακαλέσουν ή να αρνηθούν τη χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα, αυτές κατ' ουσίαν αντιστοιχούν, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 56 των προτάσεών του, στις περιπτώσεις στις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να επαναπροωθήσουν πρόσφυγα, βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95 και του άρθρου 33, παράγραφος 2, της Συμβάσεως της Γενεύης.
- 94 Εντούτοις επιβάλλεται, πρώτον, η διαπίστωση ότι, ενώ το άρθρο 33, παράγραφος 2, της Συμβάσεως της Γενεύης στερεί, στις περιπτώσεις αυτές, από τον πρόσφυγα την προστασία που παρέχει η αρχή της μη επαναπροώθησης σε χώρα όπου απειλείται η ζωή ή ελευθερία του, το άρθρο 21, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95 πρέπει, όπως επιβεβαιώνει και η αιτιολογική της σκέψη 16, να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται κατά τρόπο που να συνάδει με τα δικαιώματα τα οποία κατοχυρώνονται στον Χάρτη, ιδίως δε με το άρθρο 4 και με το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, τα οποία απαγορεύουν απολύτως τα βασανιστήρια και κάθε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, ανεξαρτήτως της συμπεριφοράς του ενδιαφερομένου, καθώς και την απομάκρυνση προς κράτος όπου υφίσταται σοβαρός κίνδυνος να υποστεί ο ενδιαφερόμενος τέτοια μεταχείριση. Επομένως, τα κράτη

μέλη δεν επιτρέπεται να απομακρύνουν, να απελαύνουν ή να εκδίδουν αλλοδαπό σε περίπτωση που συντρέχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι για να θεωρηθεί ότι θα διατρέξει στη χώρα προορισμού πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 4 και το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη [πρβλ. αποφάσεις της 5ης Απριλίου 2016, *Aranyosi και Căldărău*, C-404/15 και C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, σκέψεις 86 έως 88, και της 24ης Απριλίου 2018, *MP* (Επικουρική προστασία θύματος παρελθόντων βασανιστηρίων), C-353/16, EU:C:2018:276, σκέψη 41].

- 95 Κατά συνέπεια, εφόσον η επαναπροώθηση πρόσφυγα ο οποίος εμπίπτει σε μία από τις περιπτώσεις του άρθρου 14, παράγραφοι 4 και 5, και του άρθρου 21, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95 θα μπορούσε να τον εκθέσει σε κίνδυνο προσβολής των θεμελιωδών του δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στο άρθρο 4 και στο άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, το κράτος μέλος υποδοχής δεν επιτρέπεται να παρεκκλίνει από την αρχή της μη επαναπροώθησης, κατ' επίκληση του άρθρου 33, παράγραφος 2, της Συμβάσεως της Γενεύης.
- 96 Υπό τις συνθήκες αυτές, στον βαθμό που το άρθρο 14, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2011/95 προβλέπει ότι, στις εκεί αναφερόμενες περιπτώσεις, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να ανακαλούν το «καθεστώς πρόσφυγα» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ε', της ίδιας οδηγίας ή να αρνούνται τη χορήγηση του εν λόγω καθεστώτος, ενώ το άρθρο 33, παράγραφος 2, της Συμβάσεως της Γενεύης επιτρέπει, αντιθέτως, στις ίδιες περιπτώσεις την επαναπροώθηση πρόσφυγα προς χώρα όπου ενδέχεται να απειλείται η ζωή ή η ελευθερία του, το δίκαιο της Ένωσης προβλέπει, υπέρ των προσφύγων οι οποίοι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων αυτών, διεθνή προστασία ευρύτερη από εκείνη που διασφαλίζει η ως άνω Σύμβαση.
- 97 Δεύτερον, όπως επισήμαναν η Επιτροπή, το Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο, καθώς και πολλά από τα κράτη μέλη που υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου, το άρθρο 14, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2011/95 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, στο πλαίσιο του συστήματος που εγκαθιδρύεται με την οδηγία, η ανάκληση ή η άρνηση της χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα δεν έχει ως αποτέλεσμα να χάνει ο ενδιαφερόμενος υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής ο οποίος πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 2, στοιχείο δ', σε συνδυασμό με τις διατάξεις του κεφαλαίου III της οδηγίας αυτής, την ιδιότητα του πρόσφυγα κατά την έννοια του προαναφερθέντος άρθρου 2, στοιχείο δ', και του άρθρου 1, Α, της Συμβάσεως της Γενεύης.
- 98 Πράγματι, πέραν της κρίσης που διατυπώθηκε στη σκέψη 92 της παρούσας αποφάσεως, το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος εμπίπτει σε μία από τις περιπτώσεις του άρθρου 14, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2011/95 δεν σημαίνει ωστόσο ότι αυτός παύει να πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις σχετικά με την ύπαρξη βάσιμου φόβου δίωξης στη χώρα καταγωγής, από τις οποίες εξαρτάται η ιδιότητα του πρόσφυγα.
- 99 Σε περίπτωση που κράτος μέλος αποφασίσει να ανακαλέσει το καθεστώς πρόσφυγα ή να μην το χορηγήσει, κατ' επίκληση του άρθρου 14, παράγραφος 4 ή 5, της οδηγίας 2011/95, οι ενδιαφερόμενοι υπήκοοι τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς, ασφαλώς, στερούνται ή χάνουν το εν λόγω καθεστώς και, ως εκ τούτου, δεν αποκτούν ή παύουν να διαθέτουν πρόσβαση στο σύνολο των δικαιωμάτων και των πλεονεκτημάτων στα οποία αναφέρεται το κεφάλαιο VII της οδηγίας, δεδομένου ότι αυτά συναρτώνται με το συγκεκριμένο καθεστώς. Εντούτοις, όπως ρητώς ορίζει το άρθρο 14, παράγραφος 6, της οδηγίας 2011/95, τα πρόσωπα αυτά αποκτούν ή διατηρούν πρόσβαση σε ορισμένα δικαιώματα τα οποία προβλέπονται από τη Σύμβαση της Γενεύης (πρβλ. απόφαση της 24ης Ιουνίου 2015, *H. T.*, C-373/13, EU:C:2015:413, σκέψη 71), πράγμα που, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 100 των προτάσεών του, επιβεβαιώνει ότι έχουν ή διατηρούν την ιδιότητα του πρόσφυγα κατά την έννοια, ειδικότερα, του άρθρου 1, Α, της ως άνω Συμβάσεως, ανεξαρτήτως της ανάκλησης ή της άρνησης χορήγησης του καθεστώτος.

100 Επομένως, οι διατάξεις του άρθρου 14, παράγραφοι 4 έως 6, της οδηγίας 2011/95 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι η ανάκληση ή η άρνηση χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα δεν έχει ως αποτέλεσμα να στερείται ή να χάνει ο ενδιαφερόμενος υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής ο οποίος πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του άρθρου 2, στοιχείο δ', σε συνδυασμό με τις διατάξεις του κεφαλαίου III της ίδιας οδηγίας, την ιδιότητα του πρόσφυγα κατά την έννοια του άρθρου 1, Α, της Συμβάσεως της Γενεύης και, ως εκ τούτου, να αποκλείεται από τη διεθνή προστασία που επιβάλλεται, κατά το άρθρο 18 του Χάρτη, να του διασφαλίζεται σύμφωνα με τη Σύμβαση αυτή.

Επί του άρθρου 14, παράγραφος 6, της οδηγίας 2011/95

101 Το άρθρο 14, παράγραφος 6, της οδηγίας 2011/95 ορίζει ότι τα πρόσωπα στα οποία έχουν εφαρμογή οι παράγραφοι 4 και 5 του εν λόγω άρθρου 14 απολαμβάνουν των «δικαιωμάτων που προβλέπονται ή είναι ανάλογα των προβλεπόμενων στα άρθρα 3, 4, 16, 22, 31, 32 και 33 της Συμβάσεως της Γενεύης, εφόσον είναι παρόντα στο κράτος μέλος».

102 Όσον αφορά κατ' αρχάς τον σύνδεσμο «ή» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 14, παράγραφος 6, της οδηγίας 2011/95, ο σύνδεσμος αυτός μπορεί, από γλωσσολογικής άποψης, να έχει είτε διαζευκτική είτε σωρευτική έννοια και πρέπει, κατά συνέπεια, να ερμηνεύεται στο πλαίσιο εντός του οποίου χρησιμοποιείται και υπό το πρίσμα του σκοπού της επίμαχης ενωσιακής πράξης (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 12ης Ιουλίου 2005, Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-304/02, EU:C:2005:444, σκέψη 83). Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη, αφενός, του όλου πλαισίου και του σκοπού της οδηγίας 2011/95, όπως προκύπτουν από τις αιτιολογικές της σκέψεις 3, 10 και 12, και, αφετέρου, της νομολογίας που μνημονεύθηκε στη σκέψη 77 της παρούσας αποφάσεως, ο σύνδεσμος αυτός πρέπει, στο άρθρο 14, παράγραφος 6, της οδηγίας, να γίνει αντιληπτός υπό την έννοια ότι δηλώνει σώρευση.

103 Όσον αφορά εν συνεχεία το νόημα της φράσης «δικαιωμάτων που [...] είναι ανάλογα» στο εν λόγω άρθρο 14, παράγραφος 6, διαπιστώνεται ότι, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 110 των προτάσεών του, η εφαρμογή του άρθρου 14, παράγραφος 4 ή 5, της οδηγίας 2011/95 έχει, μεταξύ άλλων, ως συνέπεια να στερείται ή να χάνει ο ενδιαφερόμενος τον τίτλο διαμονής τον οποίο το άρθρο 24 της οδηγίας συναρτά με το καθεστώς πρόσφυγα κατά την έννοια της οδηγίας αυτής.

104 Συνεπώς, ο πρόσφυγας εις βάρος του οποίου έχει ληφθεί μέτρο βάσει του άρθρου 14, παράγραφος 4 ή 5, της οδηγίας 2011/95 μπορεί, για το ζήτημα του προσδιορισμού των δικαιωμάτων που πρέπει να του παρασχεθούν υπό το καθεστώς της Συμβάσεως της Γενεύης, να θεωρηθεί ότι δεν διαμένει ή παύει να διαμένει νομίμως στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής.

105 Πρέπει επομένως να γίνει δεκτό ότι τα κράτη μέλη, όταν εφαρμόζουν το άρθρο 14, παράγραφος 4 ή 5, της οδηγίας 2011/95, οφείλουν κατ' αρχήν να παρέχουν στους πρόσφυγες που βρίσκονται στο έδαφος τους μόνον τα δικαιώματα στα οποία αναφέρεται ρητώς το άρθρο 14, παράγραφος 6, της οδηγίας, καθώς και τα δικαιώματα τα οποία η Σύμβαση της Γενεύης εγγυάται σε οποιονδήποτε πρόσφυγα βρίσκεται στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους, χωρίς προϋπόθεση νόμιμης διαμονής.

106 Υπογραμμίζεται εντούτοις ότι, ανεξαρτήτως της στέρησης του τίτλου διαμονής που συναρτάται με το καθεστώς πρόσφυγα κατά την έννοια της οδηγίας 2011/95, μπορεί να επιτραπεί, βάσει άλλου νομικού ερείσματος, στον πρόσφυγα ο οποίος εμπίπτει σε μία από τις περιπτώσεις του άρθρου 14, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας αυτής να διαμένει νομίμως στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής (πρβλ. απόφαση της 24ης Ιουνίου 2015, Η. Τ., C-373/13, EU:C:2015:413, σκέψη 94). Σε μια τέτοια περίπτωση, το άρθρο 14, παράγραφος 6, της οδηγίας 2011/95 δεν εμποδίζει με κανέναν τρόπο το κράτος μέλος αυτό να εγγυάται στον ενδιαφερόμενο όλα τα δικαιώματα τα οποία η Σύμβαση της Γενεύης συναρτά με την ιδιότητα του «πρόσφυγα».

- 107 Ως εκ τούτου, το άρθρο 14, παράγραφος 6, της οδηγίας 2011/95 πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και με το άρθρο 18 του Χάρτη, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το κράτος μέλος το οποίο κάνει χρήση των δυνατοτήτων που προβλέπονται στο άρθρο 14, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας, οφείλει να παρέχει σε όποιον πρόσφυγα εμπίπτει σε μία από τις περιπτώσεις των τελευταίων αυτών διατάξεων και βρίσκεται εντός του εδάφους του συγκεκριμένου κράτους, τουλάχιστον, τα κατοχυρωμένα με τη Σύμβαση της Γενεύης δικαιώματα στα οποία ρητώς αναφέρεται το ίδιο το άρθρο 14, παράγραφος 6, καθώς και όσα δικαιώματα προβλέπονται από την εν λόγω Σύμβαση χωρίς προϋπόθεση νόμιμης διαμονής, λαμβανομένων υπόψη τυχόν επιφυλάξεων που έχει διατυπώσει το κράτος μέλος αυτό δυνάμει του άρθρου 42, παράγραφος 1, της ως άνω Συμβάσεως.
- 108 Σημειωτέον εξάλλου ότι, πέραν των δικαιωμάτων που τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν στους ενδιαφερομένους κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14, παράγραφος 6, της οδηγίας 2011/95, η οδηγία επ' ουδενί πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι έχει ως σκοπό να παρακινήσει τα κράτη μέλη να μη συμμορφώνονται με τις διεθνείς υποχρεώσεις τους, όπως απορρέουν από τη Σύμβαση της Γενεύης, περιορίζοντας τα δικαιώματα τα οποία αντλούν τα πρόσωπα αυτά από την προαναφερθείσα Σύμβαση.
- 109 Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 133 και 134 των προτάσεων του και όπως επιβεβαιώνουν οι αιτιολογικές σκέψεις 16 και 17 της οδηγίας 2011/95, η εφαρμογή του άρθρου 14, παράγραφοι 4 έως 6, της οδηγίας δεν επηρεάζει την υποχρέωση του κράτους μέλους υποδοχής να τηρεί τις διατάξεις του Χάρτη οι οποίες ασκούν επιρροή, όπως εκείνες που περιλαμβάνονται στο άρθρο 7, σχετικά με τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, στο άρθρο 15, σχετικά με την επαγγελματική ελευθερία και το δικαίωμα προς εργασία, στο άρθρο 34, σχετικά με την κοινωνική ασφάλεια και αρωγή, καθώς και στο άρθρο 35, σχετικά με την προστασία της υγείας.
- 110 Από το σύνολο των παραπάνω σκέψεων συνάγεται ότι ενώ, υπό το καθεστώς της Συμβάσεως της Γενεύης, στα πρόσωπα τα οποία εμπίπτουν σε μία από τις περιπτώσεις που περιγράφονται στο άρθρο 14, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2011/95 είναι δυνατό να επιβληθεί, δυνάμει του άρθρου 33, παράγραφος 2, της Συμβάσεως, μέτρο επαναπροώθησης ή απέλασης προς τη χώρα καταγωγής τους, και μάλιστα ακόμη και αν η ζωή ή ελευθερία τους ενδέχεται να απειλείται εκεί, τα ίδια πρόσωπα δεν επιτρέπεται αντιθέτως, βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 2, της οδηγίας, να επαναπροωθηθούν σε περίπτωση που αυτό σημαίνει ότι θα διατρέξουν κίνδυνο προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους τα οποία κατοχυρώνονται στο άρθρο 4 και στο άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη. Ασφαλώς, κατά των προσώπων αυτών μπορεί να εκδοθεί στο κράτος μέλος υποδοχής απόφαση ανάκλησης του καθεστώτος πρόσφυγα κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2011/95 ή απόφαση περί μη χορήγησης του εν λόγω καθεστώτος, πλην όμως η έκδοση των ως άνω αποφάσεων δεν επηρεάζει την ιδιότητα του πρόσφυγα, την οποία έχουν εφόσον πληρούν τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που απαιτούνται προκειμένου να θεωρούνται ως πρόσφυγες κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', σε συνδυασμό με τις διατάξεις του κεφαλαίου III της ίδιας οδηγίας, και, ως εκ τούτου, κατά την έννοια του άρθρου 1, Α, της Συμβάσεως της Γενεύης.
- 111 Υπό τις συνθήκες αυτές, η ερμηνεία του άρθρου 14, παράγραφοι 4 έως 6, της οδηγίας 2011/95 η οποία έγινε δεκτή ανωτέρω διασφαλίζει ότι δεν θίγεται το ελάχιστο επίπεδο προστασίας που προβλέπεται από τη Σύμβαση της Γενεύης, όπως επιτάσσουν το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και το άρθρο 18 του Χάρτη.
- 112 Επομένως, στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι από την εξέταση του άρθρου 14, παράγραφοι 4 έως 6, της οδηγίας 2011/95 δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να πλῆξει το κύρος των διατάξεων αυτών υπό το πρίσμα του άρθρου 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και του άρθρου 18 του Χάρτη.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 113 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Από την εξέταση του άρθρου 14, παράγραφοι 4 έως 6, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να πλήξει το κύρος των διατάξεων αυτών υπό το πρίσμα του άρθρου 78, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του άρθρου 18 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(υπογραφές)